

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Методика викладання української мови»

Компонента освітньої програми – обов'язкова (4,5 кредити)

Освітньо-професійна програма	Українська мова та література
Спеціальність	014 Середня освіта
Галузь знань	01 Освіта
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Максим'юк Оксана Василівна, к. філол. н., доцент кафедри сучасної української мови https://scholar.google.com.ua/citations?user=jGASEwYAAAAJ&hl=uk&oi=ao https://cutt.ly/v9rBVz5
Контактний тел.	+380505589157
E-mail:	o.maksymiuk@chnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: середа 14:30 – 15:30; онлайн-консультації за попередньою домовленістю.

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Методика викладання української мови» належить до обов'язкових дисциплін, оскільки відіграє важливу роль у формуванні педагогічної майстерності студента-філолога як майбутнього вчителя української мови та літератури. Цей курс допоможе студентові опанувати методичні навички, необхідні для викладання української мови у ЗЗСО, реалізувати себе як фахівця у царині мовознавчої науки, розвинути вміння передати набуті знання школярам.

Мета навчальної дисципліни. Курс методики української мови має на меті сформувати такі фахові якості, як:

а) професійні вміння і навички: збагачувати майбутніх учителів знаннями у сфері методики української мови, на основі яких вони могли б досягати свідомого й міцного засвоєння учнями програмового матеріалу з української мови, ефективно організовувати навчальну діяльність школярів із цього предмета, стимулювати пізнавальну самостійність і допитливість учнів;

б) соціальні та громадянські компетентності: формувати в майбутніх учителів національне свідоме ставлення до української мови як рідної та державної; розуміння її значення як предмета шкільного навчання і засобу вивчення інших предметів, інструмента соціалізації громадянина;

в) інформаційно-цифрова компетентність: уміння самостійно застосовувати інформаційно-комунікативні технології (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією з навчальною метою; навчати студентів, майбутніх учителів, самостійно працювати з навчально-методичною та довідковою літературою, пошуковими системами;

г) виформувати в студентів професійно-методичні вміння та навички;

д) компетентності дослідницької діяльності: стимулювати науково-методичну творчість студентів, прагнення вдосконалювати свою педагогічну освіту, прищеплювати творче ставлення до вчительської праці.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Змістовий модуль 1. «Загальні питання методики вивчення української мови в ЗЗСО»
Тема 1. Методика української мови як наука і навчальна дисципліна.
Тема 2. Пріоритетні напрями мовної освіти в Концепції «Нова українська школа». Методичні виклики навчання української мови у контексті реалізації завдань НУШ. Аналіз чинних програм і підручників з української мови.
Тема 3. Психологічні основи та загальнодидактичні й власне методичні (лінгводидактичні) принципи навчання мови.
Тема 4. Методи, прийоми й засоби навчання української мови.
Тема 5. Теоретичні та методичні засади сучасного уроку української мови.
Змістовий модуль 2. «Особливості засвоєння лінгвістичної теорії шкільного курсу мови в процесі реалізації стандартизованої мовної освіти»
Тема 6. Методика навчання фонетики й орфоєпії.
Тема 7. Методика навчання лексики й фразеології.
Тема 8. Методика навчання будови слова й словотвору.
Тема 9. Методика вивчення частин мови.
Тема 10. Методика вивчення синтаксису.
Тема 11. Методика формування орфографічної та пунктуаційної грамотності учнів.
Тема 12. Методика мовленнєвого розвитку учнів.
Тема 13. Стилїстика, культура мовлення та риторика у шкільному курсі української мови.
Тема 14. Методика формування мовної особистості в процесі стандартизованої мовної освіти. Спецкурси та факультативні заняття з української мови.
Тема 15. Позакласна робота з української мови та методична робота вчителя-словесника.

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс «Методика викладання української мови» передбачає застосування таких технологій:

- *технологія особистісно зорієнтованого навчання* – освітня технологія, основною метою якої є взаємодія викладача та студентів на основі рівності в спілкуванні й партнерства в навчальній діяльності, упровадження суб'єкт-суб'єктних відношень у навчально-виховної діяльності;
- *технологія кооперативного навчання* – передбачає роботу студентів у невеликих групах, що вможливорює обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду, створення ситуації успіху (студенти досягають успіхів у навчанні за умови ефективної взаємодії між собою);
- *технологія проблемно-розвивального навчання* – передбачає ініціювання самостійного наукового пошуку й творчого засвоєння знань через проблематизацію навчального матеріалу (переакцентування характеру

навчання з репродуктивного на продуктивний – не через запам'ятовування та заучування, а в результаті розумової діяльності, пошуків розв'язання проблемних ситуацій);

- *імітаційні та ігрові технології навчання* – використання імітаційно-ігрових форм навчання (перевага активних методів навчання).

Курс «Методика викладання української мови» передбачає застосування таких методів:

- словесних та дослідницьких методів, що виявляється у таких прийомах: застосування прийому пояснення у процесі вивчення теоретичних понять (методика, структура уроку, традиційні та інноваційні методи та прийоми у вивченні української мови);
- використання бесіди для активізації когнітивної діяльності студентів у процесі вивчення понять, пов'язаних з методикою викладання;
- застосування прийому інструктажу під час написання власних конспектів уроків з української мови;
- використання наочних методів викладання (ілюстрування, демонстрування, спостереження) у процесі вивчення традиційних та інноваційних методів навчання української мови в ЗЗСО.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Накопичення рейтингових балів у межах змістових модулів передбачає:

- відвідування (очне / дистанційне) лекційних та практичних занять;
- активність на практичних заняттях;
- якість підготовки до навчальних занять;
- належне виконання завдань практичного, творчого, пошукового характеру на засадах академічної доброчесності;
- написання модульних контрольних робіт.

Оцінювання усної відповіді враховує:

- повноту розкриття питання;
- логіку й аргументованість викладу;
- культуру мовлення;
- уміння порівнювати, робити висновки, добирати приклади;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

Оцінювання письмових завдань враховує:

- повнота розкриття питання;
- логіка викладення, культура мовлення;
- упевненість, аргументованість та емоційність;
- використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо);
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки.

Оцінювання самостійних та індивідуальних завдань враховує:

- учасність виконання завдання;
- обсяг і якість виконання завдання;
- академічну доброчесність (самостійне виконання);
- творчий підхід та ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль здійснюється після вивчення навчального матеріалу кожного змістового модуля.

Підсумковий контроль (іспит) здійснюється в режимі автоматизованої комп'ютерної діагностики або із використанням роздрукованих завдань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Загальна кількість балів, яку студент може отримати в процесі вивчення дисципліни, складає **100 балів**, з яких **60 балів** – під час поточного і модульного контролю і **40 балів** – під час підсумкового контролю (*іспиту*).

Оцінку «відмінно» («А») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **90–100** від максимальної кількості можливих, зокрема: мають високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями; показують високий рівень володіння теоретичним матеріалом, розуміється в методах та прийомах навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Усна чи письмова відповідь загалом правильна, послідовна, змістовна; уміють глибоко аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; посилаються на думки відомих методистів, аналізують, зіставляють, узагальнюють, систематизують методичні явища й положення.

Вільно володіють сучасними методами та прийомами навчання української мови в ЗЗСО; проєктують різні типи уроків з урахуванням педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості учнів; не допускає фактичних, мовленнєвих недоліків у власному мовленні. Володіють науковим інструментарієм у галузі української лінгвістики, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі української лінгвістики та методики української мови, застосовує раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових; беруть участь в різних формах наукової комунікації (конференціях, семінарах); дотримуються правил академічної доброчесності; ефективно взаємодіють в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.

Оцінку «добре» («В») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **80–89** від максимальної кількості можливих, зокрема: мають достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження; показують достатній рівень сформованості професійних компетентностей, усна чи письмова відповідь правильна, повна, чітка, логічна, послідовна, змістовна; уміють аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; посилаються на думки відомих методистів, аналізують, зіставляють, узагальнюють, систематизують методичні явища й положення.

Володіють сучасними методами та прийомами навчання української мови в ЗЗСО; проєктують різні типи уроків з урахуванням педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості учнів; не допускають фактичних, мовленнєвих недоліків у власному мовленні. Володіють науковим інструментарієм у галузі української лінгвістики, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі методики української мови, застосовує раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових; беруть участь в різних формах наукової комунікації (конференціях, семінарах); дотримуються правил академічної доброчесності; ефективно взаємодіє

в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.

Оцінку «добре» («С») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **70–79** від максимальної кількості можливих, зокрема: мають середньо-достатній рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями; розуміються в методах та прийомах навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Усна чи письмова відповідь загалом правильна, послідовна, змістовна. Загалом уміють аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; посиляються на думки відомих методистів, аналізують, зіставляють, загалом узагальнюють, систематизують методичні явища й положення.

Загалом володіють сучасними методами та прийомами навчання української мови в ЗЗСО; проєктують різні типи уроків з урахуванням педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості учнів; стежать за власним мовленням.

Загалом володіють науковим інструментарієм у галузі української лінгвістики, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі української лінгвістики та методики української мови, застосовують раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових; дотримуються правил академічної доброчесності; прагнуть до ефективної взаємодії в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп.

Оцінку «задовільно» («D») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **60–69** від максимальної кількості можливих, зокрема: мають середній рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями; поверхово розуміються в методах та прийомах навчання української мови в закладах загальної середньої освіти. Усна чи письмова відповідь правильна, неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, змістовна, допускаються окремі фактичні помилки, неточності. Загалом під керівництвом викладача аналізують, порівнюють, критично осмислюють науково-методичну та загальнонаукову інформацію; намагаються посилатися на думки відомих методистів, аналізують, зіставляють, загалом узагальнюють, систематизують методичні явища й положення.

Загалом володіють сучасними методами та прийомами навчання української мови в закладах ЗЗСО; з допомогою викладача студент проєктує і проводить різні типи уроків з урахуванням педагогічного досвіду та знань про індивідуально-вікові особливості учнів; стежить за власним мовленням.

Загалом володіють науковим інструментарієм у галузі української лінгвістики, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі української лінгвістики та методики української мови, не завжди застосовують раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т. ч. цифрових; іноді беруть участь в різних формах наукової комунікації (конференціях, семінарах); прагнуть дотримуватися правил академічної доброчесності.

Оцінку «задовільно» («E») отримують студенти, які набрали загальну суму балів **50–59** від максимальної кількості можливих: рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Усна чи письмова відповідь неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, змістовна, допускаються фактичні помилки, неточності. Студент не завжди посиляється на думки відомих методистів, намагається аналізувати, зіставляти, узагальнювати, систематизувати методичні явища й положення, при цьому допускає неточності, огріхи. Намагається аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-

методичну та загальнонаукову інформацію; проте наявні фактичні помилки у викладі матеріалу.

Частково володіє сучасними методами та прийомами навчання української мови в закладах загальної середньої освіти; з допомогою викладача студент проєктує різні види занять, часто допускає методичні помилки; прагне стежити за власним мовленням.

Частково володіє науковим інструментарієм у галузі української лінгвістики, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі української лінгвістики та методики української мови, не завжди застосовує раціональні прийоми пошуку, відбору і використання фахової інформації з різних джерел, у т.ч. цифрових.

Оцінку «незадовільно» («FX») з можливістю повторного складання отримують студенти, які набрали загальну суму балів **35–49** від максимальної кількості можливих: незадовільний рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Усна чи письмова відповідь неповна, нечітка, непослідовна, допускаються грубі фактичні помилки. Студент не володіє навчальним матеріалом, не спроможний відтворити загальновідомі методичні явища й положення, не розуміє принципів навчання української мови у ЗЗСО, ігнорує зауваження й вказівки методиста-викладача.

Простежується систематична невідповідність до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Відсутність теоретичної підготовки веде до неспроможності студента практично моделювати конспекти уроків відповідно до вимог.

Оцінку «незадовільно» («F») з обов'язковим повторним курсом отримують студенти, які набрали загальну суму балів **1–34** від максимальної кількості можливих: низький рівень знань, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни, неспроможність дати усну чи письмову відповідь, відтворити загальновідомі методичні явища й положення, простежується систематична невідповідність до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Відсутність теоретичної підготовки веде до неспроможності студента практично моделювати конспекти уроків відповідно до вимог. Потребує повторного прослуховування курсу.

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivets_koho-natsionalnoho-universytetu.pdf ;
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwb/polozhennia-chnu-pro-plahi-at-2023plusdotatky-31102023.pdf> .

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Караман С. Методика навчання української мови в гімназії. Київ: Ленвіт, 2000. 272 с.
2. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.

3. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови. Друге видання, виправлене і доповнене. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 306 с.
4. Кочан І. М., Захлюпана Н. М. Українська лінгводидактика в іменах : словник-довідник. Львів, 2011. 237 с.
5. Кульбабська О. В., Кардашук О. В. Крок у професію. Методика викладання української мови : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. 256 с.
6. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика. Житомир : Вид-во ЖЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
7. Кучерук О. А. Методи навчання української мови в загальноосвітній школі: словник-довідник. Житомир : Рута, 2010. 186 с.
8. Пентиліук М., Онукевич Т. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посібн. К. : Ленвіт, 2006. – 134 с.
9. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах : модульний курс : посібник для студентів. Кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. К. : Ленвіт, 2011. 366 с.
10. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. Кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук. К. : Ленвіт, 2015. 320 с.
11. Українська мова. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів, затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/navchalniprogrami-5-9-klas>
http://osvita.ua/school/lessons_summary/mova/
<http://subject.com.ua/lesson/mova/>
<http://gorodenok.com/конспекти-уроків/>
<https://www.schoollife.org.ua/usi-uroky-ukrajinskoji-movy-ta-literatury/>
http://getaloslaveta.blogspot.com/p/blog-page_40.html
http://ukrmogim.blogspot.com/p/blog-page_9409.html
<https://www.facebook.com/nus.org.ua/> – Нова українська школа <http://www.man.gov.ua>
– Мала Академія Наук України
<http://shkola.ua> – Навчальний портал Школа.ua. Розділ порталу «Вчителям» представляє методичну та навчальну літературу для педагогів
http://filologinya2010.blogspot.com/p/blog-page_55.html
http://www.parta.com.ua/ukr/books/ukr_mova/
<https://academia.in.ua/?q=content/шкільні-підручники-з-української-мови>
<http://ukrlitera.ru/index.php/ukr-mova-ta-literatura/kalplanukr>
http://nico-ukr.at.ua/news/kalendarni_plani/1-0-3
www.mon.gov.ua
www.imzo.gov.ua Українська бібліотека «Джерело»: <http://ukrlib.com>
<http://www.teacher.in.ua> – Український освітній портал. Український портал для вчителів та викладачів. Розробки уроків і сценаріїв до свят. Методичні матеріали. Наочність до уроків.
<https://kso.page.link/wps> Модельна навчальна програма «Українська мова 5-6 класи для закладів загальної середньої освіти».
<http://www.koncept.org.ua>– Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.
<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.
<http://wecreative.ucoz.ru>– творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.
<https://www.facebook.com/groups/335412124059792/>– Онлайн-курс з Іриною Гондюл "Практики щасливих Вчителів"

Модельні програми

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.)

<https://drive.google.com/file/d/1xIIY5Ja2rMBHHxFC9bMSOtfG4VVSZuMuw/view>

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.)

<https://drive.google.com/file/d/1DzL9Eu9UXz73oINyRRFI2sMTQqvcCLcd/view>

Модельна навчальна програма «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.)

https://drive.google.com/file/d/1FbS5-6Y_usoc88oc0Ez_ruRFfleDkAAF/view

Модельна навчальна програма «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.)

<https://drive.google.com/file/d/1FwHFSvq2UqjQVR5HPdzc-dXBE1A1UIo6/view>

Детальна інформація щодо вивчення курсу «Методика вивчення української мови» висвітлена в робочій програмі навчальної дисципліни

https://media.chnu.edu.ua/media/parl5fbf/rp-mvum-so.pdf?_ga=1*kz71tj*_ga*MTUxNDI3OTUwNC4xNzE1MzI0Nzg1*_ga_Q6273NZQ6Z*czE3NzM5MTIxNzgkbzYxJGcxJHQxNzczOTEyMTc5JGo1OSRsMCRoMA..